

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1938.

Andra kammaren.

Nr 10.

Tisdagen den 8 februari.

Kl. 4 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 1 och den 2 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet *Sköld* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 77, angående emottagande av gåva för anordnande av lokaler för ett trätekniskt laboratorium vid statens provningsanstalt;

nr 78, angående utsträckt tillämpning i visst avseende beträffande statens arbetare av lagen den 26 juni 1936 (nr 383) angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete;

nr 79, med förslag till förordning om ändrad lydelse av övergångsbestämelsen till förordningen den 5 juni 1936 (nr 239) angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;

nr 80, med förslag till lag om ändrad lydelse av 15 § epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443);

nr 83, angående fortsatt statlig exportkreditgaranti;

nr 84, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 4 juni 1937 (nr 305) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv; och

nr 85, angående förstärkning av nionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var efter annan Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner, och hänvisades därvid

till behandling av lagutskottet propositionen, nr 17, med förslag till lag om upphävande av §§ 5 och 6 lagen den 29 maj 1896 (nr 34) angående blindundervisningen samt lagen den 7 juli 1921 (nr 408) om skyldighet för landstingsområde och stad, som ej i landsting deltagar, att bidraga till kostnaden för vård av blinda med komplicerat lyte;

till statsutskottet propositionen, nr 76, angående ändring av förslag om anvisande å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1937/38 av anslag till vissa engångskostnader för försvarsväsendets byggnader m. m.;

till utrikesutskottet propositionen, nr 81, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 5 mars 1937 (nr 61) angående åtgärder för att förhindra frivilligas deltagande i inbördeskriget i Spanien m. m.; samt

Andra kammarens protokoll 1938. Nr 10.

till statsutskottet propositionen, nr 82, angående Sveriges bidrag till kostnaderna för internationell övervakning av utförseln och resandetrafiken till Spanien.

§ 4.

Härefter föredrogos följande på bordet liggande motioner; och remitterades därvid

till behandling av lagutskott motionen nr 345 av herr *Andersson* i Rasjön *m. fl.*; samt

till jordbruksutskottet motionerna:

nr 346 av herr *Hansson* i Vännäsby; och

nr 347 av herrar *Barnekow* och *Björklund*.

§ 5.

Slutligen föredrogos, men bordlades ånyo statsutskottets utlåtanden nr 3 och 24—30, bankoutskottets utlåtande nr 3, andra lagutskottets utlåtande nr 5 samt jordbruksutskottets utlåtanden nr 3—5.

§ 6.

Till bordläggning anmäldes andra lagutskottets utlåtande, nr 6, i anledning av väckta motioner om åtgärder till förhindrande av allmänfarliga arbetsin-
ställelser.

§ 7.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1937/38, i vad propositionen avser fjärde huvudtiteln;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition med förslag till tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1937/38 under femte huvudtiteln gjorda framställning om anslag till främjande av bostadsbyggande å landsbygden; och

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition med förslag till tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1937/38 under utgifter för kapitalökning gjorda framställningar om anslag till vissa byggnadsarbeten vid fångvården; samt

från bevillningsutskottet:

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 17 juni 1932 angående rätt för Konungen att åsätta särskild tullavgift.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Avlämnades följande motioner, nämligen av:

herr *Kyling m. fl.*:

nr 348, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 50, angående anslag till statens farmaceutiska laboratorium för budgetåret 1938/39; och

nr 349, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 51, med förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 15 § kungörelsen den 15 juni 1934 (nr 306). angående handel med farmaceutiska specialiteter;

herr *Lundqvist*:

nr 350, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 50, angående anslag till statens farmaceutiska laboratorium för budgetåret 1938/39; och

nr 351, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 51, med förslag till kungörelse om ändrad lydelse av 15 § kungörelsen den 15 juni 1934 (nr 306) angående handel med farmaceutiska specialiteter; samt

herr *Skoglund m. fl.*, nr 352, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 40, med förslag till gruvlag m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Bergström</i>	under 4 dagar fr. o. m. den 9 febr.,	
» <i>Liedberg</i>	» 6 » » » 10 »	
» <i>Hoppe</i>	» 6 » » » 10 »	
fru <i>Johansson</i>	» 2 » » » 10 »	
herr <i>Lindskog</i>	» 5 » » » 12 »	
» <i>Andersson i Prästbol</i>	» 5 » » » 9 »	
» <i>Ericsson i Sörsjön</i>	» 5 » » » 9 »	och
» <i>Pettersson i Dahl</i>	» 2 » » » 9 »	

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.8 e. m.

In fidem
Sune Norrman.

Onsdagen den 9 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

I enlighet med kammarens därom den 2 innevarande februari fattade beslut företogs val av dels tjugufyra valmän för utseende av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare samt riksdagens militieombudsman och dennes efterträdare, dels ock sex suppleanter för dessa valmän; och befunnos vid valens slut hava blivit utsedda till

valmän:

herr förste vice talmannen *Jeppsson*,

» *Anderson* i Norrköping,

» *Andersson* i Höör,

» *Berg*,

» *Björling*,

» *Eriksson* i Frägsta,

» *Eriksson* i Stockholm,

» *Fast*,

» *Gezelius*,

» *Hallagård*,

» *Hammarlund*,

» *Hansson* i Rubbestad,

» *Hermansson*,

» *Höglund*,

» *Lindberg* i Umeå,

» *Lindskog*,

» *Lindqvist*,

» *Magnusson* i Tumhult,

» *Nilsson* i Antnäs,

» *Olsson* i Mellerud,

» *Olsson* i Rimforsa,

» *Ryberg*,

» *Weijne* och

fru *Östlund*,

var och en med 129 röster; samt till

suppleanter:

herr *Blomquist*,

» *Annér*,

» *Lindahl*,

» *Karlsson* i Granebo,

» *Nyblom* och

» *Lindberg* i Stockholm,

var och en med 85 röster.

Ordningen mellan suppleanterna bestämdes, sådan den finnes här ovan angiven, genom lottning.

§ 2.

Justerades protokollsutdrag angående de i föregående paragraf omförmälda valen.

§ 3.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionen, nr 77, angående emottagande av gåva för anordnande av lokaler för ett trätekniskt laboratorium vid statens provningsanstalt;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 78, angående utsträckt tillämpning i visst avseende beträffande statens arbetare av lagen den 26 juni 1936 (nr 383) angående ändring i vissa delar av lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete;

till bankoutskottet propositionen, nr 79, med förslag till förordning om ändrad lydelse av övergångsbestämmelsen till förordningen den 5 juni 1936 (nr 239) angående ändrad lydelse av 11 § förordningen den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring;

till behandling av lagutskott propositionen, nr 80, med förslag till lag om ändrad lydelse av 15 § epidemilagen den 19 juni 1919 (nr 443);

till statsutskottet propositionen, nr 83, angående fortsatt statlig exportkreditgaranti;

till bankoutskottet propositionen, nr 84, med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 4 juni 1937 (nr 305) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv; samt

till jordbruksutskottet propositionen, nr 85, angående förstärkning av nionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

§ 4.

Vidare föredrogos följande på bordet liggande motioner; och remitterades därvid

till statsutskottet motionen nr 348 av herr *Kyling m. fl.*;

till behandling av lagutskott motionen nr 349 av herr *Kyling m. fl.*;

till statsutskottet motionen nr 350 av herr *Lundqvist*; samt

till behandling av lagutskott motionerna:

nr 351 av herr *Lundqvist*; och

nr 352 av herr *Skoglund m. fl.*

§ 5.

Härpå föredrogs, men bordlades åter andra lagutskottets utlåtande nr 6.

§ 6.

Till avgörande företogs vart efter annat statsutskottets utlåtanden:

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts framställningar under rubriken Utgifterna, För flera huvudtitlar gemensamma frågor m. m.;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till oförutsedda utgifter;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag till kapitalinvestering i studielånefonden; och

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för postexpeditören Hervor Kristina Radmann, född Dahlman, från skyldighet att till postverket gälda visst penningbelopp.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 7.

Ang. upphävande av lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstol.

Härefter förekom till behandling andra lagutskottets utlåtande, nr 1, i anledning av väckta motioner angående upphävande av lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstol.

Andra lagutskottet hade till behandling i ett sammanhang förehaft två inom andra kammaren väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 76 och nr 107 av herr *Brädefors m. fl.*

I motionen II: 76 hade hemställts, att riksdagen måtte besluta upphäva lagen om kollektivavtal.

I motionen II: 107 hade föreslagits, att riksdagen måtte besluta upphäva lagen om arbetsdomstol.

Utskottet hemställde,

1) att motionen II: 76 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd; samt

2) att motionen II: 107 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Sedan berörda hemställan föredragits, yttrade:

Herr **Brädefors**: Herr talman! Andra lagutskottets föreliggande utlåtande behandlar, som vi se, två motioner, vari föreslås upphävande av dels lagen om kollektivavtal, dels lagen om arbetsdomstol. Dessa lagar äro liksom två länkar tillhörande samma kedja. Men även det följande utskottsutlåtandet rörande en annan av dessa antifackliga lagar, nämligen lagen om medling i arbetstvister, tillhör samma kedja av lagar, vilka rikta sig emot arbetarrörelsens rörelsefrihet, varför jag, herr talman, i det följande kommer att säga några ord om båda dessa här föreliggande utskottsutlåtanden.

Andra lagutskottet har i sitt nu föredragna utlåtande lämnat vissa statistiska uppgifter angående de mål, som intill senaste årsskiftet underkastats arbetsdomstolens prövning. Man förstår, att avsikten med denna statistik från utskottets sida har varit att försöka bevisa, att flertalet av de mål, som hänskjutits till arbetsdomstolens prövning, ha varit instämnda från arbetarsidan. Man har kanske därmed velat visa, att lagen har blivit populär bland arbetarna. Men utskottet har undvikit att tala om, hur många domar av arbetsdomstolen, som hava gått emot arbetarparten, och huru många, som gått emot arbetsgivarparten, särskilt beträffande domar, som ha en principiell och prejudicerande karaktär.

Vi ha i vår motion åberopat ett sådant fall, nämligen striden mellan Svenska murareförbundet och Svenska tobaksmonopolet. Utskottet har därom lämnat en längre förklaring, som enligt min mening endast bestyrker den uppfattning vi ha haft angående arbetsdomstolen, nämligen att den ådömer arbetarna sådana villkor, som icke skulle kunnat införas i deras egna kollektivavtal. Visserligen vill man i utskottets utlåtande göra gällande, att det i detta fall stod arbe-

Ang. upphävande av lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstol.

(Forts.)

tarna fritt att underkasta sig visiteringstvång eller att avstå från arbete vid Svenska tobaksmonopolet. Denna frivillighet förstå vi så väl, när vi sedan i samma utskottsutlåtande observera, att man samtidigt åberopar en överenskommelse mellan Svenska byggnadsindustriförbundet, å ena, och bl. a. mura-reförbundet å andra sidan. Däröfver säger utskottet: »Dessa bestämmelser innehålla bland annat i § 8, att arbetsgivaren äger rätt att leda och fördela arbetet, samt i § 13 mom. a), att föreskrifter, som å arbetsplats meddelats till förekommande av olycksfall eller eldsvåda, skola lända till efterrättelse.» Man har icke endast nöjt sig med att åberopa arbetsgivarföreningens bekanta § 23, utan man har också tagit med föreskrifter till förekommande av olycksfall eller eldsvåda, vilka föreskrifter ingenting ha att skaffa med det av oss åberopade fallet.

I arbetsdomstolens yttrande säges om samma sak följande: »Blockaden, som är anlagd på att hindra N. N. från att erhålla någon arbetskraft, så länge kontrollåtgärderna upprätthållas för mureriarbetarnas del, riktar sig sålunda för ett speciellt fall mot N. N:s möjlighet att själv bestämma, när han med hänsyn till givna förhållanden på arbetsplatsen vill åtaga sig ett byggnadsarbete. De genom kollektivavtal för byggnadsfacken fastställda bestämmelserna göra emellertid icke någon inskränkning i arbetsgivarens lagliga befogenhet att utan inblandning från arbetarnas sida själv leda sitt företag, vilken befogenhet tvärtom understrukits genom avtalets bestämmelse i § 8. Blockaden», säger man vidare, »avser sålunda att bereda avdelningen ett inflytande, som icke tillkommer densamma enligt avtalet, och följaktligen att göra ändring i detta.» Sålunda är det icke fråga om någon frivillighet för arbetarna i annan mån, än att de få välja mellan fullständig underkastelse och åtlydnad även av bestämmelser, som icke äro införda i deras egna avtal, eller också arbetslöshet.

Utskottet säger, att det finner icke skäl föreligga, »som kunna föranleda utskottet att tillstyrka, att gällande lagstiftning om kollektivavtal och om arbetsdomstol upphäves». Och detta kunde man förstå redan tidigare, när man läste regeringsorganet Social-Demokraten för den 3 februari i år, där en medlem av arbetarpartiets riksdagsgrupp i en ledande artikel bl. a. skrev: »Riksdagen kommer helt säkert att göra processen kort med dessa okynnesmotioner.» Det är alltså okynnesmotioner, när man försöker slå vakt om friheten för arbetarnas fackliga organisationer, någonting som tidigare från arbetaresidan, även från socialdemokraternas sida, har ansetts vara ganska naturligt. När dessa lagar genomfördes, kollektivavtalslagen och lagen om arbetsdomstol, då var det ju så, att även den socialdemokratiska riksdagsgruppen var motståndare till dessa lagars tillkomst och ganska tappert kämpade emot desamma. Jag kan väl icke tro, att socialdemokratiska riksdagsgruppen då kämpade emot tillkomsten av dessa klasslagar av okynne, såsom det nu skrives av riksdagsmannen i regeringsorganet. En ledamot av denna kammare, herr Molander, som nu sitter i det utskott, som har avstyrkt våra motioner, yttrade vid lagstiftningens tillkomst till den dåvarande borgerliga majoriteten i denna kammare, att om denna lagstiftning genomföres, svära vi att aldrig respektera densamma. Och en annan framstående facklig ledamot, dåvarande landsorganisationsordföranden Arvid Thorberg, ansåg lagen vara så betydelsefull, att man kunde ifrågasätta, huruvida man kunde ingå något som helst kollektivavtal efter lagstiftningens tillkomst. Jag kan väl icke tro, att dessa yttranden fälldes helt och hållet av okynne, utan det måste hava varit därför att man ansåg lagarna vara av sådan art, att de faktiskt binda den fria fackliga arbetarrörelsen.

Man skulle kunna fråga: vad är det, som har inträffat från dessa lagars tillkomst och intill nu, när samma personer nu försvara dessa lagar? Man

Ang. upphävande av lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstol.
(Forts.)

skulle kunna säga, att det har inträffat en hel del, men icke något som motiverar ett försvar för dessa lagar. Det har inträffat, att riksdagen har fått en annan uppsättning, man kan säga, att den har fått arbetarmajoritet. Och man kan också säga, att det sedermera har inträffat, att de reaktionära krafterna och fascismen överallt, mer än någonsin tidigare, försöka stävja eller förhindra arbetarnas organisationsfrihet att utveckla sin fullständiga slagkraft mot reaktionen och naturligtvis också mot fascismen. Detta har inträffat, men det berättigar ingalunda till att man nu skulle taga avstånd från den förutvarande ståndpunkten och acceptera dessa lagar.

Ledarskribenten i Social-Demokraten, som erkänner att lagstiftningen varit obekväm för organisationernas fulla rörelsefrihet, säger att landsorganisationen icke har funnit sådana skäl föreligga, att den velat engagera sig i en aktion för denna lagstiftnings upphävande. Men om man studerar protokollet från landsorganisationens senaste kongress, så ser man, att där förelågo icke mindre än 15 motioner berörande dessa frågor, vari yrkades, att landsorganisationen skulle använda hela sitt inflytande för att avskaffa kollektivavtalslagen, att kongressen i ett principuttalande riktade sig emot Åkarpslagen, kollektivavtalslagen, lagen om arbetsdomstol, varsellagen m. fl. lagar, samt att motion i riksdagen skulle framföras om upphävande av lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstol, samt förordades återinförande av den frivilliga skiljenämndsinstitutionen. Från denna debatt vid landsorganisationens kongress vore det frestande att lämna en hel massa citat av olika talare, men jag nöjer mig med att endast citera ett litet stycke av det anförande, som hölls av en medlem av den svenska riksdagen och en gammal fackföreningsledare, Charles Lindley, i denna debatt. Charles Lindley säger bl. a. följande: »Då är frågan, skola vi nu spotta oss själva i synen och förklara oss nöjda med den klasslagstiftning som vi tidigare med all kraft bekämpat? När vi motionerade i saken, var det endast avsett som en demonstration till förhindrande av ytterligare klasslagstiftning? Varje gång man i riksdagen diskuterat nya lagar till nackdel för fackföreningsrörelsen har man sagt oss: — när lagen om kollektivavtal infördes, förklarade ni, att ni skulle bekämpa den, och nu har den blivit populär. Man har återopat ett antal fall som arbetsdomstolen haft att avgöra, och man har förklarat, att arbetarna nu äro villiga att acceptera lagen. En framställning nu efter vår stora politiska seger bör därför bli en stark opinionsyttring som även gör effekt i första kammaren; i andra kammaren kunna vi väl ändock räkna med att våra partivänner skola göra en opinionsyttring mot kollektivavtalslagen och arbetsdomstolen samt för återinförande av den gamla skiljedomsinstitutionen. Men jag tänker mig» — säger Charles Lindley vidare — »att även i första kammaren en sådan opinionsyttring kan bidra till att luckra upp möjligheterna för regeringen att sedermera komma fram med förslag om eventuellt upphävande av kollektivavtalslagen eller en sådan grundlig omstöpning av densamma, att de intresen vi ha att bevaka bli tillfredsställda.» Och vidare säger herr Lindley: »Vi finna oss i sådana lagar som redan gälla och inskränka oss till att bekämpa tillkomsten av nya lagar som äro skadliga för arbetarrörelsen. I stället böra vi försöka avskaffa de skadliga klasslagar, som redan finnas; när vi nu ha fått en sådan övervikt i riksdagen, böra vi inrikta oss på att få bort alla sådana klasslagar, som äro hindrande för oss.»

Detta är alltså ett uttalande av en gammal fackföreningsman, och jag är säker på att Charles Lindley icke är ensam om den uppfattningen och var det heller icke vid landsorganisationens kongress. Kongressen fastslog också i sitt uttalande, att dessa lagar rikta sig ensidigt mot arbetarklassen och anbefallde deras revidering, en visserligen mild och försiktig formulering, men ändock en

Ang. upphävande av lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstol.
(Forts.)

ändring av dessa lagar. Jag tror icke heller, att de yttranden, som jag citerat här, och beslutet av landsorganisationens kongress ha tillkommit av okynne, utan det måste ha varit erfarenheten från det praktiska livet som har talat genom dessa personer.

Jag vill tillägga det, att så länge dessa klasslagar bestå, så länge finns det också anledning att föreslå deras avlägsnande, och när man, jag höll på att säga, demonstrativt nämner hur många gånger riksdagen avslagit motioner härom, och detta säger också den socialdemokratiska ledareskribenten, vill jag däremot framhålla, att varje gång riksdagen avslår sådana yrkanden att upphäva dessa lagar, demonstrerar den icke emot oss motionärer utan emot fackföreningsfolket.

Herr talman, jag ber att med detta yttrande få yrka bifall till motionerna nr 76 och 107.

Herr **Österström**: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på avslag därå samt bifall i stället till de i förevarande ämnen väckta motionerna; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Brädefors begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller andra lagutskottets hemställan i utskottets förevarande utlåtande nr 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med avslag å utskottets berörda hemställan, bifallit de i förevarande ämnen väckta motionerna.

Sedan kammarens ledamöter här efter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppresningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

§ 8.

Föredrogs andra lagutskottets utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion om upphävande av 3 a § i lagen den 28 maj 1920 om medling i arbetstvister.

Ang. upphävande av 3 a § lagen om medling i arbetstvister.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 106, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herr *Brädefors m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte besluta upphäva »lagen om varsel i arbetskongflikter». (Härmed avsåges 3 a § i lagen om medling i arbetstvister.)

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr **Brädefors**: Herr talman! Under hänvisning till mitt yttrande under föregående punkt på dagordningen yrkar jag, herr talman, bifall till motionen.

Ang. upphävande av 3a § lagen om medling i arbetstvister. (Forts.)

Herr **Österström**: Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning framställde herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 9.

*Ang. befrielse
från avgift
till folkpen-
sioneringen
för vissa
tjänstemän
och arbetare
i statens
tjänst m. fl.*

Å föredragningslistan fanns härefter upptaget andra lagutskottets utlåtande, nr 3, i anledning av väckt motion om befrielse från avgift till folkpensioneringen för vissa tjänstemän och arbetare i statens tjänst m. fl.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 108, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herr *Brädefors m. fl.* hemställt, att riksdagen måtte från skyldigheten att erlägga avgifter till allmänna folkpensioneringen befria statstjänstemän, arbetare i statens tjänst och de medlemmar i privata pensionskassor, som före pensionsreformens ikraftträdande varit befriade från dylik skyldighet.

Utskottet hemställde, att motionen II: 108 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Herr **Brädefors**: Herr talman! När statsministern i remissdebatten talade om den så kallade reformpausen, yttrade han, att denna skulle vara berättigad bland annat därför att man nu behövde göra en översyn och en värdering av de många reformer, som genomförts på senare år. Man kan inte tolka detta herr statsministerns yttrande på annat sätt än så, att man, sedan man väl gjort denna översyn eller denna värdering av hur reformerna taga sig ut i det praktiska livet, skall komma att finna, att reformerna vidlådas av vissa skavanker och vissa olägenheer, som inte göra dem så lyckade och lämpliga i det praktiska livet, utan som under denna så kallade reformpaus borde putsas bort.

Här ha vi en av dessa skavanker. Vi motionärer ha föreslagit en återgång till samma ordning som fanns före folkpensionslagens tillkomst, nämligen att de som äro delägare antingen i statens pensionskassor eller också i privata pensionskassor och till dessa betala personliga pensionsavgifter, skola vara befriade från avgifter till folkpensioneringen. Det är alltså fråga om en återgång till den ordning, som gällde före den nya pensionslagens tillkomst. Nu borde en dylik reform komma till tillämpning i det praktiska livet. För första gången har den del av svenska folket, som tidigare varit befriad från dylika avgifter, fått erlägga den vanliga avgiften till folkpensioneringen, samtidigt som den fått betala ganska dryga avgifter till sin egen tjänstepensionering eller frivilliga pensionering. Den största orättvisan drabbar dem, för vilka riksdagen bestämmer grunderna såväl för deras tjänstepensionering som avgifternas storlek. Riksdagen inte bara bestämmer, att statens arbetare och tjänstemän skola betala dubbla avgifter för pensioneringen, utan den lägger därtill den orättvisa, som vi redan tidigare här i riksdagen påtalat, nämligen den att dessa statstjänare inte få samma valuta för sina erlagda pensionsavgifter som andra medborgare här i landet. Genom att de ha sin tjänstepension, vilken de själva ha betalt, och som de få vid 60-årsåldern, få de vid den ålder, då de skulle ha rätt till folkpension, inte någon tilläggspension alls. Deras egen pension eliminerar så att säga denna tilläggspension, och de få sålunda inte samma valuta för sina folkpensionsavgifter som andra medbor-

Ang. befrielse från avgift till folkpensioneringen för vissa tjänstemän och arbetare i statens tjänst m. fl. (Forts.)

gare. Det är därför berättigat att man åtminstone gör ett försök att jämställa statens befattningshavare med andra befolkningsgrupper så att man inte brandskattar dem genom åtgärder, som bli för dem synnerligen betungande.

Jag skulle naturligtvis kunna använda tillfället att peka på andra orättvisor i pensionshistorien som sådan och hurusom erläggandet av folkpensionsavgifterna även i andra avseenden blir så att säga en form av dubbelbeskattning, men detta har redan tidigare framhållits här i riksdagen, varför jag inte behöver göra ett dylikt påpekande nu.

Jag nöjer mig sålunda, herr talman, med att endast yrka bifall till den av oss väckta motionen, som för statstjänare och med dem likställda avser en återgång till den ordning, som gällde före folkpensionslagens tillkomst.

Herr Österström: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 10.

Vid nu skedd föredragning av andra lagutskottets utlåtande, nr 4, i anledning av väckt motion rörande bestämmelserna om automobils maximilast blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 11.

Upptogs till behandling statsutskottets utlåtande, nr 3, angående regleringen för budgetåret 1938/39 av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

*Ang. utgifter-
na under riks-
statens tredje
huvudtitel.*

På förslag av herr talmannen beslöt kammaren, att förevarande utlåtande skulle föredragas punktvis samt att vid föredragningen av de särskilda punkterna endast rubrikerna skulle uppläsas.

Punkten 1, angående utrikesdepartementet: avlöningar, föredrogs; och ytt-
rade därvid:

*Ang. utrikes-
departementet:
avlöningar.*

Herr Flyg: Herr talman! När jag begärde ordet på denna punkt var det inte därför att jag hade några erinringar att göra mot vad som här föreslås. Ej heller hade jag något yrkande att ställa. Jag har emellertid velat yttra mig rörande angelägenheter av aktuell karaktär, som ha sitt givna sammanhang med riksdagens behandling av tredje huvudtiteln. I varje fall kan jag inte finna något annat tillfälle att inför riksdagens forum föra dessa angelägenheter på tal än just vid denna punkt.

Den verksamhet, som sorterar under utrikesdepartementet, har givetvis under alla förhållanden en mycket allvarlig karaktär och en synnerligen stor betydelse. Särskilt måste detta vara fallet, herr talman, under förhållanden sådana som dem vi för närvarande genomleva med spänning mellan makterna och med den väldiga upprustning, som är ett av tecknen på just denna spänning. Riktigheten av vad jag här sagt framgår också av den allt intensivare verksamheten från de olika makternas sida inom andra länders områden. I det avseendet ha vi ju under den sista tiden haft exempel här i landet, vilka

Ang. utrikesdepartementet: avlöningar. (Forts.)

jag finner vara av den art, att de i någon form måste påtalas inför riksdagen, Det var ett fall av spionerikaraktär — fallet Karnig — som för någon tid sedan väckte hela landets uppmärksamhet. Så mycket torde vara klart — i vart fall med de informationer, som i detta avseende kommit mig till handa — att mannen i fråga bedrev militärt spionage troligen i tjänst hos tvenne angränsande stormakter. Mannen häktades och utvisades omedelbart. Om detaljerna fingo allmänheten och pressen ingen som helst eller i vart fall mycket ringa kunskap. Det är möjligt, herr talman — jag vill inte uttala mig därom — att detaljerna i affären voro av så delikat natur, att man inte ansåg det lämpligt med en mera ingående offentlig information. Om denna tystnad, denna sekretess iakttogs enbart av hänsyn till den så kallade diplomatiska artigheten vederbörande makter och Sverige emellan, anser jag densamma vara till skada och av ondo. Jag skulle vilja uttala den förhoppningen, att den eller de det vederbör i ett eventuellt kommande liknande fall inte låte sekretessen vara lika sträng, då man därigenom ger tidningspressen eller i vart fall vissa pressorgan möjlighet att utnyttja dylika affärer på ett sätt, som sannerligen inte ur allmän synpunkt är gagneligt och hälsosamt.

Det andra fallet, som måhända är av mera upprörande och måhända än mera beklaglig karaktär, därför att här uppträda svenskar såsom agerande, är den så kallade Fagerstahistorien. Även här har sekretess använts och detta trots att man i det fallet väl knappast på något håll befinner sig i okunskhet om hur saken i verkligheten ligger till. Jag ämnar inte, herr talman, här inför kammaren ta de häktade arbetarpojkarne från Fagersta i försvar. Jag tror, att det är en allmän uppfattning även inom arbetarrörelsens led och även på orten, att vad de låtit komma sig till last inte kan försvaras. Jag skulle emellertid vilja ha sagt, att jag inte anser dessa två svenska arbetarpojkar för huvudaktörer och som de främst skyldiga i denna sak utan att det kanhända och framför allt är de som inte haft bättre förstånd och bättre begrepp om formerna för vad som högtidligen kallas mellanfolkligt samarbete o. s. v., o. s. v., än att de i det här fallet begagnat sig av de agerandes eventuella penninglystnad, äventyrshunger eller vad det nu månne vara.

Jag kan i det här fallet inte uttala mig om, herr talman, huruvida sekretessen härstammar från utrikesdepartementet, eller om det möjligen är från polisledningen som sekretessen dirigeras. Jag har med dessa ord velat uttala en förhoppning om, att om dom fälles i den angelägenhet, som jag här sist påtalat, därmed sista ordet inte skall vara sagt, utan att även klart besked skall ges, att man inte anser sådana handlingar, som jag här riktat uppmärksamheten på, böra ingå i det diplomatiska umgänget, och att dylika handlingar undanbedjas för framtiden från sådana maktors sida, vilka älska att kalla sig för vänskapligt sinnade. Det är i förhoppning om, att utrikesdepartementet skall låta en sådan mening komma till uttryck, som jag velat framföra dessa ord inför kammarens forum.

Herr **Hagberg** i Luleå: Herr talman! Jag vill passa tillfället att vid behandlingen av tredje huvudtiteln säga några ord om den politiska roll, som Sverige spelat genom sitt uppträdande i folkförbundet och då närmast inom 28-mannakommittén.

Sverige har där, såvitt jag kan förstå, fört fram det beslut, som riksdagen i fjol fattade, vilket innebar krav om uppluckring av de så kallade sanktionsbestämmelserna. Sveriges uppträdande har väckt mycket stor internationell uppmärksamhet. Framför allt har det givit anledning till en livlig diskussion i våra närmaste nordiska grannländer. Medan dessa behållit sin gamla linje, har Sverige genom regeringens insats intagit en helt ny linje. Jag erinrar i

Ang. utrikesdepartementet: avlöningar. (Forts.)

detta sammanhang bara därom, att endast för några veckor sedan applåderade den italienska pressen det tal, som hölls här i remissdebatten av utrikesminister Sandler. Man förstår denna belåtenhet, om man sätter detta herr Sinders tal i samband med det senare följande uppträdandet från den svenske representantens sida nere i Genève. Eller bättre uttryckt: man betraktade herr Sinders tal om sanktionspolitiken som en signal om en svensk aktion gentemot sanktionsbestämmelserna.

Den finske representanten gick i folkförbundets 28-mannakommitté mycket energiskt emot den svenska ståndpunkten. Det uppges i utländsk press, att Sverige och framför allt Schweiz hade fått vissa reprimander ifrån Frankrike och England. Man menade nämligen, att en dylik framstöt just nu knappast kunde hjälpa någon annan än de fascistiska stormakterna. I 28-mannakommittén uppträdde därjämte Tjeckoslovakiens representant, som mycket bestämt vände sig emot den svenska regeringens hållning. Det norska Arbeiderbladet — alltså regeringsorganet — skrev angående den svenska regeringens aktion i Genève, att denna ingenting annat bleve än »ett slag i luften, buret fram av folk, som stirrat sig blinda på juridiska formaliteter och som glömt de realpolitiska förhållandena». Därefter tillade det norska regeringsorganet, att »denna aktion i verkligheten tjänade de fascistiska staternas politik och borde betraktas som ett steg på vägen mot folkförbundets avveckling».

För närvarande pågår ju också och då framför allt i vårt östra grannland Finland i denna fråga en mycket livlig pressdiskussion. Det är inte utan att man finner det litet underligt, när man ser, hur den finska regeringen genom den reaktionära pressen inte bara i Finland utan framför allt i vårt land tvingas att retirera och att — om också inte direkt så dock indirekt — ta avstånd från den finske representantens ståndpunkt. Dock har ju denne finske representant förklarat, att han, innan han uppträdde i 28-mannakommittén, haft samtal med de övriga nordiska staternas representanter, och att därvid inte bara den danske representanten utan även den norske anmält en från den svenska regeringens ståndpunkt avvikande linje.

Ja, herr talman, detta den svenska regeringens ställningstagande i Genève har verkligen blivit en internationellt uppmärksammas affär.

När riksdagen i fjol fattade sitt beslut, som innebar om också inte några direktiv så dock i alla fall synpunkter på, hur regeringen skulle uppträda i dessa frågor, så ansåg jag för min del, att det inte var klokt att just då fatta ett dylikt beslut. Orsaken härtill var i korthet den, att om några stater äro hotade, så är det främst de små staterna. Om det nu finns en internationell rättsordning — man bör kanske sätta anföringstecken kring ordet rättsordning — eller åtminstone ett embryo till en sådan, borde det vara de små staterna angeläget att slå vakt om densamma. Jag resonerar nämligen som så, att stormakterna klara sig alltid. Inte har Sovjetunionen, England, Frankrike eller Förenta staterna så mycket att frukta av den nya triangeln Rom—Berlin—Tokio jämfört med de små makterna.

De hade helt andra resurser och möjligheter att försvara sig än de små makterna. Och om nu denna s. k. sanktionsparagraf är ett slags insegel på att det finnes en internationell förpliktelse att ila överfallna stater till hjälp genom ekonomiska och finansiella sanktioner framför allt, ja då kan jag icke inse, att det är ett småstatsintresse att nu bringa denna paragraf ur världen. Den s. k. tjuguåttamannakommitténs uppgift var icke att bringa sanktionsparagrafen ur världen utan att söka former för en effektivisering av den för att göra slut på den hittillsvarande, komediartade tillämpningen av den, för att göra den så effektiv som möjligt. Och jag tycker från mina utgångspunkter, att detta hade hellre varit ett svenskt intresse än att medverka vid strävandena att bringa

Ang. utrikesdepartementet: avlöningar. (Forts.)

denna paragraf helt ur världen. Jag pekar därvid bland annat på fienderna till folkförbundet. Jag talar icke om motståndarne i riksdagen, utan jag talar om Tyskland, Italien och Japan och deras mer eller mindre förstuckna vasaller, exempelvis ett land som Schweiz, som genom att det ligger inkilat mellan två av dessa makter mycket påverkas av desamma.

Det visar sig, att dessa staters motstånd mot folkförbundet framför allt gäller sanktionsbestämmelserna. Italien förklarade exempelvis under Abessinienkriget, att om sanktionerna skulle utsträckas till oljan, skulle detta besvaras med krig. Italien hotade över huvud taget från början att besvara sanktioner med krig. Japan förklarade för några veckor sedan, att om stormakterna tillgripa sanktioner mot Japan, kommer Japan att betrakta det som en krigisk handling och inrätta sig därefter.

Alltså, motståndet mot sanktionsparagrafen är mycket stort från de fascistiska, krigsaktivistiska staterna. Det kan hela världen kontrollera. Det tyder enligt min mening på, att denna sanktionsbestämmelse ändå har en viss betydelse. Och vilken betydelse har den? Ja, jag överdriver säkert ej, om jag säger, att de fascistiska staterna uppfatta denna sanktionsparagraf som ett latent hot, som en bestämmelse, som i vissa situationer kan komma till användning och som i vissa situationer kan bli ett besvärligt hinder för utvecklandet av deras krigsaktivistiska politik. Och redan därigenom spelar den ju i alla fall — utan att man överskattar det — en viss återhållande roll.

För det andra förordar ju denna sanktionsparagraf som medel mot angriparna i huvudsak sådana åtgärder, som arbetarorganisationerna städse rekommenderat i kampen mot kriget: ekonomiska och finansiella sanktioner, bojkott och blockad av de stater, som gripa till vapen för att överfalla andra stater. Alltså ur arbetarrörelsens synpunkt och med hänsyn till den kamp, som där förts mot kriget, och en del av de kampmedel, den rekommenderat mot kriget, är sanktionsparagrafen, sådan den är inskriven, egentligen ett medgivande åt den ståndpunkt, som arbetarrörelsen företrätt.

Nu kan man visserligen säga, att sanktionerna under Abessinienkriget icke bekräftat, att det var en hållbar linje. Men vad är orsaken därtill? Naturligtvis den, att dessa sanktioner begränsades, att man icke ville använda de medel, som skulle hava tvingat Italien på knä. Och det har ju stadgat sig en ganska allmän uppfattning, att det var bland annat på grund av att den engelska regeringen icke vågade taga risken av det sammanbrott, som detta skulle betytt för den italienska regimen, och av de internationella följder, som ett sådant sammanbrott skulle haft.

Jag menar därför, att själva tanken att med ekonomiska och finansiella sanktioner begränsa en angripares möjligheter, icke alls är verklighetsfrämmande eller kan betraktas som förvisad till fantasiernas värld på grund av misslyckandet under Abessinienkonflikten.

Låt mig taga ett land sådant som Japan! Japan måste importera nio tiondelar av sin olja, två tredjedelar av sitt stål, halva sin mangankonsumtion, fyrtio procent av sitt kopparbehov, dessutom allt nickel, allt kvicksilver och all kautschuk. En tredjedel av befolkningen lever på export. En femtedel av dess samlade industriproduktion går till export. Dess vänner Italien och Tyskland tillfredsställa en tjugondedel av den japanska importen och taga två procent av Japans export. Man behöver bara se dessa siffror för att inse, att ett verkligt samlat uppträdande, tillgripandet av finansiella och ekonomiska sanktioner mot Japan skulle icke alls bli verkningslöst. Det skulle tvärtom — det är jag säker på — tvinga Japan att begränsa sin aktion i Kina, ja tvinga det på knä ganska snart. Ty utan dessa produkter kan icke en stat föra krig. Detsamma gäller också Tyskland och Italien, som båda äro fattiga på råvaror.

Ang. utrikesdepartementet: avlöningar. (Forts.)

Huru länge kan Tyskland exempelvis föra krig utan Sveriges järnmalm? Det blir icke lång tid. Eller vad kan Japan göra utan tillräcklig import av olja och dylika produkter? Även ekonomiskt äro dessa länder i sådant läge, att finansiella sanktioner mot desamma ovillkorligen måste bliva kännbara.

Därför kan jag icke, herr talman, dela deras mening, som säga, att sanktionsvapnet har blivit obrukbart på grund av det senaste fiaskobetonade användandet av det under Abessinienkonflikten.

Det finns också en tredje synpunkt. Vad menar man med folkförbundet annat än att det skall vara ett redskap för ett samlat internationellt uppträdande mot fredsbrytare? Naturligtvis kan folkförbundet behandla en del andra saker också, som det gör. Men i dag är det uppenbart för alla, att det förstnämnda måste framstå som den angelägnaste uppgiften för folkförbundet. Men är det någon, som tror, att folkförbundet stärkes i en sådan uppgift genom att man tar bort det enda tvångsmedel, som folkförbundet ännu kan disponera? Om jag tar bort det, betyder detta om någonting, att folkförbundet förvandlas till en *diskussionsklubb*. Då kan vem som helst vara med. Då blir det inga förpliktelser. Då kommer icke folkförbundet att hava någonting att säga till om i frågor, som röra krig eller fred. Det ligger faktiskt så till, såvitt jag kan se saken, att aktionen mot sanktionsparagrafen i dag knappast kan vara ett svenskt intresse och knappast kan vara ett småmaktsintresse, utan blott ett intresse för de stater, som i dag hota freden och vilja hava fria händer i sin kamp för råvaror och territorier och för de mål, de ställa upp för sig.

Jag har undrat, vad det kunde vara för intressen för vissa svenskar att nu gå till storms mot denna sanktionsparagraf. Jag kan förstå ett. Herr Vougt påpekade i sina mycket uppmärksammade artiklar, att om det exempelvis skulle bli krig mellan västmakterna och Tyskland, skulle Tysklands intresse vara att erhålla den svenska malmen. Den svenska politiken skulle koncentreras och koncentreras redan från reaktionärt håll på frågan: skall Tyskland få Sveriges malm eller ej? En arbetarregering, som ville förhindra, att Tyskland skulle erhålla den svenska malmen, skulle kastas av av en borgerlig opinion, därför att denna skulle sammankoppla frågan om neutraliteten med frågan om att tillfredsställa dylika planer. Behöver man säga att dylik »neutralitet» vore liktydigt med fullständig svensk underkastelse?

Ja, det ligger faktiskt något i detta resonemang, och man måste fråga sig, om det icke på en del håll åtminstone, där man inspirerat denna aktion, ligger en sådan hund begraven; »det är bäst att sörja för, att vi hava fria händer».

Man kan naturligtvis knappast diskutera den ståndpunkten. Enligt min mening skulle »fria händer» på detta sätt ställa Sverige i större faror än om Sverige skulle vara troget eventuella sanktionsförpliktelser och icke leverera krigskontraband till en angripande stat.

Under de senaste åren har folkförbundet kommit i vanrykte, och med all rätt. Folkförbundet har icke varit troget de principer, som det har uttalat sig för, när det gällt kampen för freden. Folkförbundet *vågade icke* ta konsekvenserna av sitt beslut i Abessinien-frågan, och än mindre vågade det ta konsekvenserna, när det gällde överfallen på Mandschuriet, Spanien eller Kina. Detta är fakta, som man utan vidare kan konstatera. Nu säger sig den svenska regeringen vara förbittrad däröver. Herr Undén har i Genève förklarat, att då folkförbundet icke gör allvar av sanktionsparagrafens bestämmelser, då det icke använder de tvångsmedel, som stå till förfogande mot dem, som störa freden, så återstår bara för folkförbundet att konstatera, att det icke heller framdeles vill göra något, och antingen helt upphäva sanktionsparagrafen eller ge den en fakultativ tillämpning, så att varje regering själv skall ha att av-

Ang. utrikesdepartementet: avlöningar. (Forts.)

göra, om den vill eller icke vill i framtiden genomföra sanktioner, som eventuellt kunde beslutas av folkförbundet.

Det pekas härvidlag också på den bristande universaliteten i folkförbundet. Vi ha då inga illusioner, att så länge som det nuvarande kapitalistiska systemet behärskar fem sjättedelar av världen, det skall lyckas att skapa ett *universellt* folkförbund, en sådan fast internationell rättsordning, som icke brytes av någon. Vi tycka, att mänskligheten fått så många erfarenheter efter världskriget, som till fullo bekräftat, vilka illusioner det är att tro, att i en värld av kapitalistiska makter, där motsättningarna brytas så mycket mot varandra, där konkurrentintressena korsas på alla sätt, man kan åstadkomma en verkligt effektiv rättsordning och en verklig universalitet.

Men det är ett faktum, att folkförbundet och de allmänna principer, som det velat rekommendera i kampen för freden, ändå vunnit en viss ökad resonans bland folken. Jag tänker särskilt på Amerikas president Roosevelts upprepade förklaringar i fjol, då han uppmanade världen att skapa en fredsfront mot varje fredsbrytare för att omöjliggöra och kriminalisera deras förbrytelser mot världsfreden. Jag tror, att den tanken vinner allt större mark hos alla dem, som vilja försvara freden, att det finns ingen annan väg att göra det än att de, som ha intresse av freden, förena sina krafter. Och när de medel, som härvidlag ha rekommenderats i väsentliga frågor begränsats till sanktioner, ekonomiska och finansiella, till en handelsblockad, så kan man icke heller ur s. k. pacifistiska utgångspunkter anmärka på en sådan linje. Det har tvärtom visat sig, att särskilt i pacifistiska kretsar lever den meningen mycket starkt, att just på sådana vägar, alltså genom att isolera var och en som bryter freden, skall man söka försvara fredens ideal.

Vi ha under den senaste tiden också haft en del erfarenheter som kunna belysa frågan, huruvida denna universalitet, som regeringen talar om, som betyder Japans, Tysklands och Italiens medlemskap i Nationernas förbund egentligen i dag betyder någonting. Man överlåter exempelvis frågan om örfallet på Spanien till en noninterventionskommitté, som under den vackra flaggan »icke-inblandning» i verkligheten har tjänat syftet att väl maskera den mest kontrollerbara och påtagliga inblandning, som hela världen bevittnat i Spaniens inre angelägenheter. I denna kommitté finnas två av de makter, vilkas uteblivande från folkförbundet beklagas av regeringen. Men även regeringen och förmodligen var och en som är här måste väl ändå erkänna, att inte har Tysklands och Italiens medverkan i noninterventionskommittén givit åt dess arbete någon stadga eller styrka. I stället är det så, att detta »samarbete» i noninterventionskommittén bara har befordrat deras kamp mot icke-inblandningsprincipen och deras kamp mot den spanska republiken.

Eller se på Brysselkonferensen! Om jag inte minns fel, var även Japan representerat där för att behandla läget i Fjärran östern. Men inte bidrog Japans närvaro till att ge Brysselkonferensen någon betydelse, när det gällde aktionen mot kriget i Fjärran östern. Jag kunde fortsätta att hopa exempel — Nyonkonferensen är ett. Det råder väl ingen tvekan om att därest Tyskland och Italien i det fallet kunnat medverka och därest icke Sovjetunionen ingripit så starkt i sista ögonblicket, hade Nyonkonferensen troligtvis lidit samma fiasko som noninterventionskommittén. Jag vänder mig naturligtvis inte mot själva tanken att skapa universalitet; den är bra. Men om man ser kallt på läget, måste man i dag konstatera, att sådan universalitet som avser att få, med Japan, Tyskland och Italien i folkförbundet, så länge dessa stater icke vilja respektera de internationella bestämmelserna, så länge de driva sin nuvarande politik, inte skulle stärka folkförbundet på något som helst sätt.

Ytterligare en sak i sammanhanget. När man kritiserar folkförbundets

Ang. utrikesdepartementet: avlöningar. (Forts.)

sätt att värna rättsordningen, vilket Sveriges representant i 28-mannakommittén gjorde mycket aggressivt — och mycket välmotiverat för övrigt — måste man ändå fråga sig: hur har då Sverige handlat? Har Sverige använt sin möjlighet i folkförbundet till att i varje situation bevaka en internationell rättsordnings principer? Har Sverige det? Enligt vad jag kunnat utläsa ur herr Sändlers remissdebattstal ligger i utrikesdepartementet frågan om ett erkännande av Italiens erövring av Abessinien under behandling. Jag hoppas — och jag tror jag kan tala på en ganska utbredd svensk opinions vägnar — att regeringen aldrig kommer att låna sig åt något sådant. Det skulle dock vara mycket bättre, om regeringen sade: det kommer inte i fråga, att vi skulle följa de pekpinnar, som anvisa oss att nu erkänna det italienska rovet av Abessinien, än att avge dessa »förklaringar», som lämna plats för alla möjliga tolkningar.

Och har regeringen i fråga om handelsförbindelser med Spanien — jag ställer en samvetsfråga till regeringen — verkligen uppträtt så, att den kan känna, att den för sitt vidkommande försvarat den internationella rättsordningen och dess principer med all den kraft, som regeringen är mäktig? Regeringen har varit passiv, det är ett faktum. Enligt min uppfattning har emellertid Sverige i dag så pass stor auktoritet, framför allt bland småstaterna, att om Sverige skulle använda sin position i de internationella församlingarna, skulle det kunna göra mera för bevakandet av en internationell rättsordning än hittills skett. Och detta vore bättre än att på det här sättet gå till kamp mot den sista bestämmelse i folkförbundet, som ännu kan utgöra en viss broms på de aggressiva makterna.

Regeringen bekänner sig genom sin representant i Genève till den kollektiva säkerhetens idé, och i trontalet förklarades bland annat, att regeringen skulle samarbeta med alla dem, som ville främja fredens sak. Men kan man vinna kollektiv säkerhet utan kollektiva ansträngningar för densamma? Kan man tjäna dessa höga ideal, som regeringen bekant sig till, utan att använda varje möjlighet för att befästa de svaga internationella kollektiva säkerhetsregler som ännu finnas? Jag tror inte man tjänar dem genom det sätt, varpå regeringen denna gång utnyttjat sin fullmakt från riksdagen. Jag tror inte man tjänar freden genom att folkförbundet, i enlighet med vad Sveriges representant i Genève förordade, faktiskt skulle förklara, att det icke kommer att företa sig någonting mot fredsstörare och att *om* något företoges, skulle det i så fall bero på var och en regering för sig, huruvida ifrågavarande land skulle respektera ett N. F.-beslut.

Ur en annan synpunkt frågar jag mig också: om nu regeringen får sin vilja fram, så att det blir beroende av ett frivilligt avgörande, om exempelvis ett sanktionsbeslut skall realiseras, kommer inte detta att försvaga Sveriges ställning och kommer det inte att oerhört försvaga småstaternas ställning? Komma vi inte att utsättas för oerhörda påtryckningar just ifrån de stater, mot vilka folkförbundet skulle ingripa — dessa stater, som önska förhindra, att man följer folkförbundets beslut? I vilket fall skulle småstaterna vara starkare — om vi kunde hänvisa till att det står Sverige och andra småmakter fritt att följa folkförbundets beslut eller ej, eller om vi kunde hänvisa till att Sverige icke gör någonting annat än följer det beslut, som folkförbundet fastställt? Jag tror den situationen tål att tänka på. Om man tar bort tvångsregeln tror jag, att man, såsom Litvinov framhöll i Genève, öppnar vägen för en fullständigt upplösande, korrupperande internationell verksamhet, varigenom småstaterna komme att utsättas för de allra värsta påtryckningar från de aggressiva staternas sida.

Ang. utrikesdepartementet: avlöningar. (Forts.)

Nej, herr talman, jag tror inte, att småstaterna och Sverige i dag ha intresse av att upphäva sanktionsartikeln. Jag tror tvärtom, att deras intresse går ut på att försöka göra den till något annat än en pappersbestämmelse, att se till att den får en sådan innebörd, att den ovillkorligen kommer att tillämpas mot dem, som störa freden. Därmed tror jag man bäst skulle tjäna Sveriges eget intresse och världsfredens intresse i allmänhet. Folkförbundet har under de senaste åren, som jag förut sagt, spelat bort en stor del av de möjligheter, det tidigare haft, men ändå kunna och just därför böra de antydningar till en internationell rättsordning, som dock finnas, befastas, och de kunna också bli effektiva. Att emedan några krigiska makter lämnat folkförbundet för att få fria händer tala om att N. F. skulle vara hjälplöst gent emot de krigiska staterna är ju bara löjligt. Enbart stormakterna inom folkförbundet jämte Förenta staterna, som ju på senare tid upprepade gånger uttalat sig för en internationell samarbetspolitik mot fredsstörarna, representera en fem gånger större folkmängd än den fascistiska triangeln, tjugo gånger större territorium och fyra och en halv gånger så stor industriproduktion. De förfoga vidare över alla råvaror, som äro nödvändiga för fullständig självförsörjning under ett krig, medan de andra staterna däremot sakna de väsentligaste resurserna för ett långvarigt krig.

På grund av alla dessa omständigheter, herr talman, tror jag, att det mera är ett kapitalistiskt stormakts- än ett småstatsintresse att uppluckra sanktionsbestämmelserna. Jag tror också — och det var bl. a. det jag skulle vilja framhålla här — att svenska regeringen med hänsyn till återverkningarna för det nordiska samarbetet bör tillse, att inte den andra villan blir värre än den första. Det vill säga att vi inte genom en aggressiv tillämpning av ett beslut, som riksdagen fattat, även slå sönder det nordiska samarbete, som börjat spira, och engagera oss bland dem, som sätta in all sin kraft på att slå sönder varje antydning till ett internationellt samarbete.

Jag har för övrigt intet yrkande, herr talman!

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 2—13.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund. Efter föredragning av *punkten 14*, angående Sveriges andel i kostnaderna för Nationernas förbund, anförde:

Herr **Flyg**: Herr talman! Då vi i ett av de alternativa yrkandena i en motion till detta års riksdag hemställa, att riksdagen i framställning till regeringen måtte begära ett förslag om utträde ur Nationernas förbund, ha vi icke funnit lämpligt att samtidigt yrka avslag i fråga om anslaget för medlemskostnaderna, vilka ju måste utgå så länge riksdagen icke fattat beslut om något utträde.

Jag har bara velat deklarerat detta vid denna punkt och har alltså intet yrkande.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 15—18.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 19.

Lades till handlingarna.

Punkterna 20—27.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 28.

Lades till handlingarna.

Punkten 29.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 12.

Föredrogos vart efter annat:

statsutskottets utlåtanden:

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av tionde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga;

nr 25, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen beträffande Statens allmänna fastighetsfond, Utrikesdepartementet, gjorda framställningar om anslag till kapitalinvestering;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående understöd åt föreningen till minne av Konung Oscar I och Drottning Josephina för verksamheten vid åkerbrukskolonien Hall;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående statsbidrag åt erkända sjukkassor för vissa utgifter, som sådana kassor haft på grund av åtaganden enligt vissa övergångsbestämmelser;

nr 28, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om kapitalinvestering beträffande lånefonden för anskaffning av motorvagnar m. m. åt enskilda järnvägar;

nr 29, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under kapitalbudgeten gjorda framställning om kapitalinvestering beträffande luftfarts-lånefonden; och

nr 30, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om kapitalinvestering i fonden för förslag till statsverket till förskott av kostnader för uppgörande av byggnadsplaner jämte en i ämnet väckt motion; samt

bankoutskottets utlåtande, nr 3, i anledning av styrelsens för riksdagsbiblioteket framställning om förhöjt anslag till omkostnader vid biblioteket.

Kammaren biföll vad utskotten i dessa utlåtanden hemställt.

§ 13.

Därnäst i ordningen var å föredragningslistan upptaget andra lagutskottets utlåtande, nr 5, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i förordningen den 15 juni 1934 om erkända arbetslöshetskassor.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 291, vilken behandlats av andra lagutskottet, hade herr *Nordström* i Kramfors m. fl. yrkat, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om »att sådana förändringar i förordningen den '5' juni 1934 rörande erkända

Ang. vissa ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor.

Ang. vissa ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor (Forts.) arbetslöshetskassor utarbetas och framläggas inför riksdagen, att arbetsgivarna åläggas att bidra till kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen, att understödstiden utökas samt att direktiven för erhållandet av hjälp förändras, så att rätten till understöd erkännes varje ofrivilligt arbetslös».

Utskottet hemställde, att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Sedan utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr **Nordström** i Kramfors: Det förefaller, som om det svenska folkets valda förtroendemän högst ogärna önska att sysselsätta sig med arbetslösheten och dess problem under den nu rådande högkonjunkturen. Man kan tydligt avläsa detta i det lindrigt sagt ljumma intresset härför under de sista årens riksdagsdebatter. Med tanke på dem, som ännu sedan den sista krisen stå utanför arbetsplatserna och på dem, vilka alltjämt känna hotet av arbetslösheten ligga över sig, borde man ha rätt att begära större hänsyn till dessa folkgruppers elementäraste intressen. Jag tycker, det är betecknande för årets riksdag, att andra lagutskottet, i sitt utlåtande nr 5 över vår motion i frågan om förändring av förordningen av den 15 juni 1935 om erkända arbetslöshetskassor, avfärdar de ändringsförslag, som vi framfört, med den något underliga motiveringen, att det »har icke inträffat någon omständighet, som kan giva utskottet anledning att nu frånga den ståndpunkt utskottet tidigare intagit till ifrågavarande spörsmål».

Om jag också icke vill tolka detta uttalande som likgiltighet för arbetslöshetsrisken och med den sammanhängande svårigheter för vårt lands arbetare, vågar jag ändå påstå, att de s. k. goda konjunkturen inverka menligt på ställningstagandet till arbetslöshetens problem. Det borde ju ändå inte vara någon hemlighet, att trots denna högkonjunktur fortfarande en avsevärd del av vårt lands arbetande folk brottas med arbetslösheten. De sista dagarna har man t. o. m. meddelat i pressen att nya avskedanden företagits, något som, menar jag, visar arbetslöshetsriskens påtagliga realitet för stora grupper av Sveriges arbetare.

Att utskottet med bibehållet allvar påstår att intet inträffat, visar ju bara, att en sådan liten detalj som att den stora majoriteten av fackföreningsfolket under det sist förflutna året kategoriskt tagit avstånd från denna s. k. arbetslöshetsförsäkring undgått utskottet.

Att det fortfarande endast är omkring 160,000 av LO:s omkring 800,000 medlemmar, som anslutit sig till dessa arbetslöshetskassor, borde väl ändå åtminstone anses som en tämligen betydelsefull omständighet. Att under det år som gått så stora fackföreningar som metall-, sågverks-, elektriker- och nu senast pappersindustriens arbetare sagt ifrån, att de icke acceptera denna skenförsäkring, borde sannerligen kunna betecknas som en omständighet, vilken man borde ha tagit hänsyn till. Just den grupp av Sveriges folk, som var avsedd att omfattas av denna försäkring, har klart och tydligt sagt sitt *nej*, och man hade haft rätt att hoppas, att utskottet frågat sig vad anledningen till detta *nej* från fackföreningsfolkets sida egentligen berott på, men tyvärr ser det ut som om detta *nej* och dess orsaker icke alls hörts av utskottsledamöterna, vilka enligt min mening endast tyckas vilja lyssna till de svaga röster, vilka höjts till fromma för de existerande arbetslöshetskassorna.

Det är förmodligen så, att det passiva motstånd, som här rests mot försäkringen, icke har så stor utsikt att hörsammas så länge den förblir passiv, men för dem, som säga sig verkligen förfäktat fackföreningsfolkets intressen här i riksdagen, borde det väl ändå inte vara någon svårighet att förändra detta passiva motstånd till ett aktivt sådant, om man inte, som nu tycks vara fallet,

Ang. vissa ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor. (Forts.)
anser det som någon sorts hederssak att försöka bearbeta fackföreningsfolket att antaga den föreliggande lagen om erkända arbetslöshetskassor.

Den omständigheten att vederbörande myndigheter, som låtit sig representeras på fackförbundskongresser, för att genomtrumfa denna lagstiftning, lidit ett mycket markant nederlag tycks ändå icke ha uppfattats i vare sig utskott eller av andra makthavande, annars borde de sannerligen inse att denna lag av fackföreningsfolket mottagits mycket onådigt och kategoriskt förkastats.

Statsrådet Möller borde väl ändå i dag ha fått klart för sig, att hans uttalande av år 1934 i propositionen nr 38, att »den organiserade arbetarklassen har redan i stor omfattning givit tillkänna sin avsikt att bilda arbetslöshetskassor enligt förslaget», är, lindrigt sagt, en överdrift, för att icke säga att statsrådet misstagit sig på stämningen bland de arbetande. Hans förhoppning om, att »försäkringen har goda utsikter att bli en allmän arbetarförsäkring» har i varje fall kommit på skam, och detta är väl ändock, menar jag, omständigheter, som riksdagen borde taga hänsyn till.

Utan att på något sätt avstå från vår principiella uppfattning, att en arbetslöshetsförsäkring bör för det första vara obligatorisk och för det andra finansieras av dem, som äro ansvariga för att arbetarna kastas på gatan, d. v. s. arbetsgivarna, och det kapitalistiska samhällssystemet, ha vi ändock till denna riksdag nöjt oss med att framställa förslag om sådana ändringar i nu gällande lag, att den i någon mån skulle kunna hjälpa dem, som den avser att hjälpa: de arbetslösa och dem, som ständigt äro utsatta för hotet om att när som helst tillhöra arbetslöshetsarmén i vårt land.

1934 ansåg också statsrådet Möller, att det fanns anledning taga hänsyn till vad den allmänna arbetaropinionen framförde i denna fråga, och jag kan icke inse, varför det icke finnes lika stor anledning att i dag taga hänsyn till det faktum, att arbetarna kategoriskt förkastat lagen om denna försäkring.

Jag tror icke det är nödvändigt att här i detalj upprepa alla de rättmätiga anmärkningar, som fackföreningsfolket anmält mot dessa arbetslöshetskassor, men jag kan ändå icke avstå ifrån att ta upp ett par av de mera allvarliga anmärkningarna. Vi ha i vår motion sammanfattat de mest upprörande punkterna i denna lag, varför jag därutinnan hänvisar till motionen. Det torde väl näppeligen kunna diskuteras, att de, som drabbas av arbetslösheten, äro oskyldiga offer för den heliga privatäganderättens system, att det är de inneboende motsägelserna i detta system självt, som skapa både kriser och arbetslöshet. Därför vore det ju också en förnuftig och rimlig begäran att detta system bure ansvaret för arbetslösheten. I den föreliggande lagen är det tvärtom så, att det är de oskyldiga, som få bära detta ansvar genom att själva bekosta sin s. k. försäkring, medan arbetsköparna äro fullständigt befriade från både ansvaret och de ekonomiska bördorna. Det förefaller mig egendomligt att regeringen i dag, då den torde ha den parlamentariska möjligheten att få igenom förslag härom, icke anser det nödvändigt att komma med förslag till bidrag från arbetsgivarna, trots att den både vid 1933 och 1934 års riksdagar hävdade att dessa borde bidraga till omkostnaderna. Hänsynen till de borgerliga partierna, vilka den gången stölpde förslaget om arbetsgivarbidrag, lämnas alltså otilbörligt stor plats, under det att inga som helst hänsyn tagas till de av arbetslösheten drabbade.

Jag tror icke, att arbetarna kunnat vara nöjda med de små bidrag, som regeringen på sin tid föreslog skulle utgå från arbetsgivarna, men jag hävdar ändå, att det säkerligen skulle ha betytt ett tillskott till arbetslöshetsförsäkringen, därest man infört bestämmelser om bidrag från arbetsgivarna.

Under de senare åren har man ifrån det stora regeringspartiets sida myntat ett slagord, att »de bättre situerade böra hjälpa de sämst ställda», men här

Ang. vissa ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor (Forts.) likaväl som i det stora flertalet, i och för sig riktiga, reformer, som genomförts under det senaste året, har tendensen varit tvärtom, eller i varje fall så, att det är de fattiga, som skola hjälpa de fattigaste, medan de rika allttjämt skola skonas; de miljoner, som de inhöstat på rationalisering och utkastning av arbetarna från fabrikerna, tyckas vara tabu för den svenska riksdagen.

De borgerliga partierna, som ständigt giva tillkänna sitt sparsamhetsnit med statens finanser, så snart det gäller socialpolitiska reformer, ha icke någonting emot att stoppa 400 å 500 miljoner kronor i fickorna på de svenska malmbolagen. Frågan om de norrbottniska gruvorna togs för några dagar sedan upp till behandling av kamrat Hagberg; men ingen annan röst höjdes då mot förslaget, att dessa gruvor fortfarande skulle vara utslagningsobjekt för landets kapitalister. Då passade det inte att tala om den ansträngda statskassan och de stegrade statsutgifterna.

Jag kan i detta sammanhang icke avstå från att roa mig med ett litet tankeexperiment just i anslutning till frågan om de norrbottniska gruvorna. Låt oss antaga, att staten i år skulle övertaga dessa malmtillgångar, då skulle staten för det första slippa ifrån med en inlöSENSUMMA av omkring 140 miljoner i stället för att om 10 år betala, mindre värdefulla gruvor, med 600 miljoner. Om vi förutsätta en kontinuerlig fortsättning av driften där uppe, tror jag, att man bara av den därav uppkomna vinsten skulle kunna finansiera en mycket långt gående arbetslöshetsförsäkring. Man har tyvärr inte rätt att vara så optimistisk och hoppas att Sveriges riksdag skulle tillgripa en så förnuftig utväg för att lösa arbetslöshetsförsäkringsfrågan.

Statsrådet Möller kunde år 1934, mitt under krisen, icke se något som helst skäl för att avstå från bidrag från arbetsgivarna, och i det fallet måste jag säga, att »det inte inträffat någon omständighet, som kan ge anledning att nu frångå denna ståndpunkt», såsom utskottet anför gentemot vårt krav om förändring av arbetslöshetskassorna.

Jag kan icke se att någonting har inträffat, som skulle omöjliggöra bidrag från arbetsgivarna.

En annan mycket viktig orsak till arbetarnas förkastande av den nu gällande försäkringen äro de i försäkringen insmusslade AK-direktiven. Dessa strejkbrytardirektiv ha redan åsamkat Sveriges arbetande så stora lidanden, att de sannerligen inte ha någon anledning att frivilligt sticka huvudet i snaran. Arbetarna veta av bitter erfarenhet vad det vill säga att låta en ökad AK-byråkrati begagna dessa direktiv för att beröva de arbetslösa varje som helst rätt.

AK-direktiven måste bort ur lagen om erkända arbetslöshetskassor, om arbetarna överhuvud taget skola kunna reflektera på att ansluta sig till desamma.

Om de arbetande och arbetslösa i vårt land skulle taga fasta på det uttalande, som socialministern gjorde i proposition nr 172 till förra årets riksdag, vari han yttrade: »att det måste vara ett betydande allmänt intresse, att de erkända arbetslöshetskassorna bliva satta i stånd att *effektivt understödja* sina medlemmar...», då ha de säkerligen rätt att hoppas på en tämligen genomgripande förbättring av den nu gällande lagen, ty denna kan under inga förhållanden betecknas såsom effektiv, och att denna effektivitet nu saknas torde med önskvärd tydlighet framgå av det enhälliga förkastandet av kassorna från fackföreningsfolkets sida.

Om statsrådet Möller tidigare intagit den ståndpunkten, att »nödig hänsyn bör tagas till arbetareopinionen», då anser jag det inte finnes någon grund för utskottets utlåtande till vår motion, »att inga omständigheter inträffat», vilka skulle påkalla en förändring av lagen om erkända arbetslöshetskassor. Tvärt emot utskottet påstår jag, att en mycket viktig omständighet inträffat,

Ang. vissa ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor. (Forts.)
nämligen att den nu föreliggande lagen har förkastats av fackföreningsfolket. Jag anser också att nödig hänsyn borde tagas till detta faktum, och därför, herr talman, anser jag, att riksdagen bör bifalla vår motion i denna fråga.

Jag tager mig friheten att yrka bifall till vår motion nr 291.

Herr **Hage**: Herr talman! Jag skall inskränka mig till några få ord, för att motivera ett bifall till utskottets förslag. Jag kan icke undgå att påpeka, att herr Nordströms siffror rörande anslutningen till arbetslöshetskassorna voro något oriktiga. Det förekommer på sidan 1 i utskottets utlåtande en uppgift om, att år 1936 voro 9 erkända arbetslöshetskassor med ett sammanlagt medlemsantal av 82,547 i verksamhet. Sedermera ha ytterligare fyra sådana kassor tillkommit, vilka beräknas komma att omfatta sammanlagt omkring 75,000 medlemmar.

Dessutom skall jag be att få peka på, att utskottet här framhållit, att det skett en del betydelsefulla ändringar i förordningen om erkända arbetslöshetskassor. För min del är jag övertygad om, att med den inriktning, som svensk socialpolitik nu har, det även i framtiden kommer att bli förbättringar av lagstiftningen på detta område, allt eftersom förhållandena det medgiva.

Med denna korta motivering ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan, dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen; och blev utskottets hemställan av kammaren bifallen.

§ 14.

Slutligen föredrogos vart efter annat jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående i vissa fall av mark från kronoegendomar eller upplåtande av nyttjanderätt eller servitutsrätt till sådan mark;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja kronoegendom m. m.; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att biträda ackordsuppgörelser i fråga om kronans fordringar för försålda kronoegendomar.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 15.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtande, nr 2, angående regleringen för budgetåret 1938/39 av utgifterna under riksstatsens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet;

bevillningsutskottets betänkande nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å sprit-drycker; och

andra lagutskottets utlåtande, nr 7, i anledning av väckt motion om ändring i 11 § lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering.

§ 16.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts i proposition med förslag till tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1937/38 gjorda framställningar om anslag till tillbyggnad till landsstatshuset i Falun och vissa byggnadsarbeten vid länsresidenset i Umeå; och

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1937/38, i vad angår anslag under åttonde huvudtiteln.

§ 17.

Justerades protokollsutdrag.

§ 18.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Strindlund m. fl.*, nr 353, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 40, med förslag till gruvlag m. m.;

herr *Danielsson m. fl.*, nr 354, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 46, med förslag till lag om rätt till jakt m. m.; och

herr *Lindahl*, nr 355, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 46, med förslag till lag om rätt till jakt m. m.

§ 19.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Paulsen</i>	under 3 dagar fr. o. m. den 10 febr.,
» <i>Nilsson i Steneberg</i>	» 8 » » 10 »
» <i>Hellberg</i>	» 2 » » 14 »
» <i>Lundbom</i>	» 4 » » 11 »
» <i>Borg</i>	» 2 » » 10 »
» <i>Karlsson i Granebo</i>	» 8 » » 15 »
» <i>Landgren</i>	» 3 » » 12 »
» <i>Hage</i>	» 4 » » 14 »
» <i>Barnekow</i>	» 3 » » 12 »
» <i>Fredberg</i>	» 3 » » 12 »
» <i>Nordström i Torsby</i>	» 6 » » 10 »
» <i>Jansson i Falun</i>	» 5 » » 10 »
» <i>Senander</i>	» 10 » » 10 »
» <i>Hedlund i Häste</i>	» 11 » » 11 »
» <i>Molander</i>	» 3 » » 10 » och
» <i>Nilsson i Antnäs</i>	» 8 » » 12 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1.25 e. m.

In fidem
Sune Norrman.